

Den lokala dialekten i Kyrkefalla/Ransberg

Studiecirkel i Kyrkefalla Hembygdsförening
i samarbete med Vuxenskolan i Tibro
genomförd våren 2022

Deltagare:

Amm-Britt Sunila

Conny Löfving   Sammanhållande

Göte Midsten

Holger Larsson   Initiativtagare

Håkan Larsson

Inger Toresson

Ingrid Carlsson

Irene Löfving

Margareta Gustafsson

Monica Ohlson

Märta Andersson

Vanja Torsell

Åke Johansson

Omslagsbild: Flygel på Åreberg, Kyrkefalla.
Teckning av Ferdinand Boberg 1923.
Nordiska museet.

Innehållsförteckning:

	Sidan
Den lokala dialekten i Kyrkefalla/Ransberg	4
LISTA MED ORD OCH UTTRYCK	8
Kraftuttryck, svordomar och förstärkningsord	8
Redskap, hjälpmedel och företeelser utomhus	9
Redskap, hjälpmedel och företeelser inomhus	11
Vid matbordet	12
Ordstäv, ramsor och uttryck	12
Omdömen om sig själv, andra, egenskaper företeelser och händelser	15
Sånt vi gör	17
Ord som dyker upp	18
Ord som förändras; ersätts, förlängs, förkortas eller skrivs ihop	19
Namn på personer, platser och orter	20
Anekdoter, historier och en dikt	20
Ord och uttryck hämtade från ISOF	22
Slutord	24
SUPPLEMENT	25
Tillagda ord vid återträffen	26

Den lokala dialekten (folkmålet) i Kyrkefalla/Ransberg – Slutsatser från studiecirkel våren 2022.

Allmänt om dialekt

Dialekt är det talade språket inom ett visst område. De svenska dialekterna har utvecklats ur ett fornnordiskt språk som varit föremål för en fortlöpande utveckling till den rikssvenska vi har idag. I denna utveckling har ingått påverkan från andra språk när det gäller meningsbyggnad och inlåning av ord. Dialekterna har förändrats i motsvarande riktning. Från början i mycket små områden på grund av mindre utbyte med andra socknar för gemene man. Det skrivna riksspråket har alltid varit en likare för dialekterna men de kunde ändå skilja sig avsevärt från varandra. Med allmän skolgång och därmed följande skriv- och läskunnighet ökade rikssvenskans påverkan på dialekterna. Tidningar, radio och TV har gjort att det vi idag kallar dialekt är en variation i språkbruket som omfattar ganska stora områden. Västgötadialekten är en ganska homogen dialekt även om lokalt ordbruk kan noteras. I vårt område är den tämligen väl bevarad och används ofta av äldre innevånare i talspråket men bland de yngre har många, för dialekten typiska, äldre ord och satsavkortningar försvunnit.

Målsättningen med arbetet har varit att ur tillgängliga källor ta fram det som är utmärkande för varianten av Västgötadialekten som kan kallas Kåkindsdialekten efter häradet. Utmärkande är ordval, avkortningar och sammanläggning av ord samt uttal som omfattar några för dialekten speciella ljud och förändringar av ljudvärden för en del bokstäver.

Kåkindsdialekten

Dialekten i Kyrkefalla och Ransberg anges alltså ofta som Kåkindsdialekten efter häradet. Förmodligen finns i häradet även lokala variationer. Tonvikten för kartläggningen ligger på Kyrkefalla/Ransberg och kommer alltså att tangera Vadsbo härad. Häradsgården känner inga skillnader i ordval och uttal. Genom åren har formats några ramsor som belyser uttal av specifika bokstäver. I det första exemplet kan man även ana en viss spänning mellan socknarnas innevånare: "Kyrkefalla herrar och Ransbergs karlar". Eftersom det rör sig om dialekt måste uttalet i gemene mans mun gälla. Långt a uttalas ibland som korta a i ordet hatt. En mer spridd glosa är "i våte mä". Vi skriver det â. Jämfört med skriftspråk blir det även avkortningar och även andra bokstäver får förändrade ljudvärden. Så här blir det: "*Tjörkefalla hâra å Ransbergs kâra.*"

En annan ramsa som beskriver dialekten finns bevarad sedan gammalt: "Tag märren och sätt för kärran och kör utmed gärdesgården ner till ärtåkern och vänd där." Uttalat blir det: "*Ta mâra å sätt för tjâra å kör utmä jâtjgårn ner te ârteåkern å vänn dêr.*" Att r-et i mâra och tjâra är tungrots r förstår man om man försöker annat medan det i kâra i första exemplet inte är lika självklart.

Källor för arbetet

Källor har varit tidigare vetenskapliga arbeten om Västgötadialekten utförda av Sixten Bengtsson och Johan Götling. Vidare inspelningar av intervjuer med äldre personer från området. Dessutom ett stort antal nedteckningar från trakten vid Institutet för språk och folkminnen, ISOF, och gamla bouppteckningar. Slutligen ett betydande ordförråd hos deltagarna som, i varje fall under barndomen, i många fall använt dialekten i vardagen. Det finns bra kännedom om uttalet av den dialekt som talades av våra föräldrars generation inom området. Arbetet med ljudutskriftar syftar till att söka bevara det rätta uttalet.

De lokala inspelningarna är gjorda under andra hälften av nittonhundratalet fram till våra dagar. Materialet är ganska omfattande och består av intervjuer med äldre personer och rör deras förhållanden och upplevelser. Resultatet är varierande, från uppläsning av skrivna svar till rena talspråksupplevelser med inslag av den dialekt som använts i trakten. Det har varit en hjälp för att säkerställa uttal men kanske inte gett så många nya ord eller böjningar. Som underlag för annan forskning om förhållandena inom området kan de vara en god källa. Nedteckningarna från ISOF är omfattande från våra trakter. De är gjorda under första hälften av nittonhundratalet med tonvikt på 30- och 40-talen. De är utförda av intresserade nedtecknare som antecknat berättelser från personer som vid tillfället ofta var i 80-årsåldern. Ämnena är mycket varierande från folketro och vidskeplighet till folkliv i fest och vardag. Då det inte går att höra berättarna blir det nedtecknarnas språkval som gäller. Det blir ofta rikssvenska som ändå ibland kompletteras med markerade dialektlingor, uttalet får man tänka sig. Även om utfallet i dialektforskningen inte blir så stort kan nedteckningarna ge anledning till en kommentar.

När det gäller folketro och vidskeplighet gäller det för en nutida läsare att sätta sig in i förhållandena. Berättarna har hört något i sin barndom långt tillbaka i 1800-talet. I många fall är det vandringsböcker med samma grund men med stor variation. Den tidens människor hade liksom dagens krav på underhållning. När man träffades fanns inga löpsedlar eller radioprogram att kommentera. De var hänvisade till egna eller hörda upplevelser. Då liksom nu fanns det lyssnare och berättare. Lyssnarna förde naturligtvis det de hört vidare, därav variationen. Berättarna blev underhållare. Beroende på fantasin kunde de brodera sina berättelser med tillägg. En del kunde hitta på självupplevda ganska omfattande berättelser som nu finns att läsa bland nedteckningarna.

Beträffande trolldom är nog nedteckningarna för sent gjorda. De som berättat dem tror inte på sådant men i deras barndom var det ett tydligt inslag i vardagen. Det är ett stående inslag att man måste göra si eller så vid olika tillfällen men ingen vet varför. Deras föräldrar visste säkert. När det gäller folkliv i helg och söcken är det en intressant läsning som är tillgänglig för alla med tillgång till Internet. Bouppteckningarna som studerats är från 1800-talets andra hälft. Här finns stora möjligheter fylla på ordförrådet med gamla termer om man förstår vad de betyder. Dialektinslaget påverkas av förrättarens kunskaper om riksspråket men inslag av talspråksskrift förekommer vilket underlättar för den dialektkunnige läsaren att förstå vad som avses. Stavningen kan vara ganska varierande och beror inte alltid på dialekten.

Under nittonhundratalet gjordes många dialektala studier. När det gäller västgötska så framstår "Västergötlands folkmål" av Johan Götlind från 1940 än idag som den mest framstående där uttalsvariationer över landskapet prickats in på kartor.

När det gäller deltagarnas bidrag jämfört med ordlistor i befintliga arbeten som har varit utförda av Sixten Bengtsson har inte framkommit så mycket nytt men en del har kunnat bekräftas. Ett urval ur Johan Götlinds arbete: "Saga, sägen och folktro i Västergötland" är hämtade från Kåkind och Vadsbo härader. De kan mestadels ses som kuriosa då de inte har varit till någon hjälp vad gäller uttal. Deltagarna har i växlande utsträckning varit brukare och har ofta en inbyggd känsla för hur det skall låta. Antingen av egen erfarenhet eller efter att ha lyssnat till äldre släktingar eller andra i sin omgivning.

Skrivregler för Kåkindsdialekten

ISOF, Institutet för språk och folkminnen, ger följande synpunkt på dialektala skrivregler: "Vad gäller skrivregler, så finns det inte några fastställda regler för hur man ska återge dialektuttal. I äldre tid användes ett särskilt landsmålsalfabet, men det är alltför detaljerat och bara några få personer behärskar det i dag. I stället brukar vi använda oss av de vanliga bokstäverna och möjligen ett fåtal specialtecken för att skriva ljud som är typiska för en viss dialekt."

Vid utskrift av folkmål bör man frågå alla stavningsregler och använda det tecken som bäst beskriver ljudvärdet i orden. I några fall finns behov av kompletterande tecken.

Nedan följer de nyckeltecken som kan sägas typiska för Kåkindsdialekten:

- Tidigare beskrivna långt a betecknas med: Â, â – Uttalas som kort a som i hatt; håra, herrar.
- Kort a med samma ljudvärde, som långt a i fat, tecknas med Å, å; bække, backe
- En variant av o-ljudet betecknas med Ô ô. Kan vara kort eller långt. – Uttalas längre bak i munnen och ligger mellan a och o. Gott blir *gôtt*, absolut inget ö.
- Långt u uttalas ibland som kort, som i ordet upp. Betecknas med Û eller û. Kol blir *kûl*.
- Kort u med ljudvärde som långt u i mus. Betecknas Û, û. Exempel: fùller, full.
- Tjockt l betecknas med: † – Uttalas med tillbakadragen skålad tunga som rör sig ganska fritt i munnen.
- Tungrots-r betecknas med: R̂, r̂ - inträffar mestadels i början av ord.

Några ytterligare typiska uttal som kan skrivas med ordinarie bokstäver: R och s tillsammans blir ofta sj. R blir i vissa kombinationer stumt, i början på ord blir det ofta tungrots r. Det är svårt att utforma några regler. Kanske är det av bekvämlighetsskäl uttalet formas som det gör i vissa bokstavskombinationer? Vid utskriften, när det gäller tungrots r och tjockt l, är det viktigt att de markeras då det i framtiden inte kommer att finnas en naturlig känsla hos den talande var de ska in. Stumma l och r har i ordlistan satts inom parentes då de påverkar uttalet av den följande bokstaven.

När det gäller vokaler finns vissa företeelser som kan tolkas som regler. Om vi börjar med a ersätter det ofta ä som visats exempel på ovan, även e som uttalas ä möter samma

öde. O uttalas ofta å och det tidigare nämnda ô, ibland även û. Boss (skräp) *bûs*. Y kan bli ö, u eller i. Kyrka blir *tjörka*, byta blir *buta* och fyra blir *fira*. Ett exempel från skolan: På skolresan verkar en elev inte ha några slantar med sig. Fröken frågar: "Har Du några pengar att handla för?" Eleven: "Ha, fira öre".

Även när det gäller konsonanterna finns vissa egenheter. Ovan har redan nämnts r och l. G blir liksom i rikssvenskan ofta j. Vid utskrift bör det utmärkas. Samma gäller k som ibland uttalas tj. H får en liten renässans då det ibland får ersätta j eller n. Exempel från skolan. Fröken frågar den tystlåtna eleven: "Kan Du bara säga ha (ja) och hä (nej)?" Eleven: "Ho (jo)."

Studiecirkeln kan komma att finna ytterligare egenheter i det språk som användes i trakten för inte så länge sedan. Många av de gamla ljudvärdena används fortfarande vid ordval som mer liknar rikssvenskan. Gruppens arbete syftar till att samla de många ord och uttryck som försvunnit och kommer att försvinna därför att de inte behövs längre i vår förändrade värld. För att förstå vår historia bör så mycket som möjligt söka bevaras.

Lista med ord och uttryck

De nedtecknade orden har inte delats in efter ordklasser eller andra grammatiska regler. Inte heller står de i bokstavsordning. Indelningen bygger på i vilka sammanhang orden och uttrycken används. Dels för bättre förståelse men också för att det förhoppningsvis blir lättare att läsa och ta till sig.

LISTA MED ORD OCH UTTRYCK

Den levande dialekten som ännu brukas, åtminstone av äldre, består ofta av meningsbyggnad kring ett eller flera ord som ofta har sin grund i rikssvenskan men genom dialektens unika ljudvärden får ett uttal som blir svårt att förstå för dem som i vardagen inte talar dialekt. Vid sidan av olika synonymer av olika åldrar, kommer därför ordlistan att bestå av många sådana korta fraser för att tydliggöra betydelsen. Orden och uttrycken är givetvis inte helt unika för Kyrkefalla och Ransberg. De förekommer över hela gamla Skaraborgs län och till viss del i hela Västergötland. Men listan upptar definitivt sådant som förekommit i trakten av Kåkinds härad med användning och med det uttal som varit gällande.

Kraftuttryck, svordomar och förstärkningsord

Jösskota petter	Det var det värsta
Jössko liv	”
Jäsiken	”
Kurs i all sin dar	”
Käre nôn	”
I jösse namn	Nu får det väl vara nog
Skråen	Fåen med varierande styrka
Skam	”
Fanken	”
Fanders	”
Jäklar	”
Jämrrar	”
Jädrar	”
Järnspikar	”
Fåsen	”
Böveln	”
Tusan	”
Femtan	”
Sjuttan	”
Attan	”
Hällsecke	Helvete med varierande styrka
Hällgolann	”
Hällgona	”
Skamivôll	”
Häcklefjäll	Någon annan stans
Förbankat	Förbannat
Förbenat	”
Förblannat	”
Secken en	En sån rackare

En sanner uschfinge	Personliga omdömen
Sjetstövel	”
Sjetskråe	”
Ente ett färn	Ingenting
Hemskans	Allmänt förstärkande
Sörjans	”
Sörjelit	”
Faslit	”
För hundra gubbar	”
Gränslöst möe	”
Uschifrå t	Det vill vi inte vara med om
Tvi vafe	”
Fy farao	”
Banne me	Tro mej

Redskap, hjälpmedel och företeelser utomhus

Bönke	Bynke, boss, främst från skulle och lada
Bölte	Bunt av främst textilier
Bräe, brär	Bräda, bräder
Bruttla	Första harvningen på en åker
Dröppja	Idissla
Bukjoł	Bukhjord
Drûsen	Det som återstod efter slagtröskningen när halmen tagits undan
Ärter, fûj	Ärter, råg
Stör, staver	Vässade stakar bl.a. till trögärdesgårdar och hässjor
Fång	Klurna stänger, slanor man byggde upp trögärdesgårdar med
Trôs	Virke från rivna trögärdesgårdar
Pôll	Poll, stänger man lade halmen på vid takläggning med halm
Älte	Blandade, rörde i, även tjatade
Sörpe	Blötfoder med agnar eller hackelse och gröpe till större djur
Sôll	Blötfoder med kli och klöveragnar och annat lämpligt till hönsen
Jârn	Järn
Kâle	Kärl av olika slag
E'tinna	Köra drag i drag med harven
Tåssa	Padda, groda
Låmmonge	Lammunge
Sö	Tacka
Trinnsnö	Snöhagel
Vrenaver	Grovt borrh som användes att borra hål vid sammanfogning av virke. Var försett med ett tvärsittande handtag för att vridas för hand.
Mulabôr	Ett borrh med skålat skär för borrhsväng eller borrhmaskin

Galt	Limhall. Uppvärmad yta som användes vid limning med varmlim, fanering och liknande
Dömmfing, najét	Dymling, nagel är en kraftig träplugg för sammanfogning av stockar vid bygge
Veabåcken	Där man sågade och klöv veden
Steckebåcke	Skräpet som blev i vedboden och där man högg veden
Spinga, spänta	Göra trästickor att tända i spisen med
Böttestör, böttehûf	Spett, spetthål
Täljox, hånnöx	Täljyxa, handyxa
Liaôrv, knäggar	Liens skaft, två handtag på orvet, kunde vara kohorn
Drätt	Äldre skackel för anspänning av dragare till plog eller harv, bestående av svängel och två stänger ledbart anslutna till varandra
Sjak	Stum skackel till släde som bromsade om släden sköt på i lutningar
Femmelstänger	Fimmelstänger, Två av varandra oberoende stänger för anspänning av släde till dragare
Sjöttlastänger	Stänger i en öppning, sköttel, på stängsel som kunde dras undan vid passage
Fôrk	Kraftig men lätthanterlig kort stång för hantering av timmer och stenar
Väjen	Vägen
Urevärsda	Yrvädersdag
Gåtegåt	Vägsträcka på allmän väg med trögärdesgårdar på båda sidor
Häva	Med verktyg forsla fram eller undan, även lasta av eller på
Skadda	Dimma
Frea	Bygga stängsel
Gå ve fren	Laga gärdesgårdar
Åsja grenar	Rensa grövre grenar, som ska huggas till ved, från kvistar
Håvahäck	Vagnhäck, utan gavlar uppbyggd på två kraftiga träämnen som vuxit som stora v och byggts ihop med grindar för att hålla kvar lasset
Släatuj	Ekipage bestående av för- och baksläde samt skackel eller parstång
Mellasjöte	Stång mellan fram- och bakvagn med ett antal hål som gjorde det möjligt att variera längden på ekipaget. Även till släde.
Såalöpe	Kärl av plåt eller trä för utsäde vid handsådd. Den var försedd med remtyg för upphängning i båda axlarna så att båda armar var fria.
Hjuteke	Virke till hjul
Ebetsok	Ok för en oxe
Tvebetsok	Parok för två oxar
Mufakôrg	Anordning som hindrade dragaren att äta under arbete
Kritter	Kreatur

Fähust	Ladugården, den del där djuren var
Môse	Mosse
Häs, häsa	Större stack för långvarig lagring halm utomhus. Ibland även hö
Gåta	Gårdsplan i anslutning till ladugården
Hoggde	Högg med yxa
Mäjja, Mäjjde	Mejade, slog ner säd som sedan bands till neker
Mälld	Säd som skulle malas
Nattfor	Foder till natten, mest till hästar
Smuř	Hal, äv. i munnen, då inställsam
Kåsst	Kvast
Stå(ř)ttrå	Ståltråd
Forebo(r)t	Foderbordet i ladugården
Mjôłkabo(r)t	Uppställningsplats vid vägen där mjôłkkrukorna lämnades och hämtades.

Redskap, hjälpmedel och företeelser inomhus

Bakommen	Bakugnen
Bakegresřa	Brödspade
Böxeřfik	Byxficka
Fřika	Fickan
Slank, slatt	Liten mängd flytande
Slûket	Släckt
Snôřfana	Näsduk
Skrömmme	Utrymme
Skrömmmer	Tar plats
Tjôłla	Tända i spisen
Ella	Elda i allmänhet
Hövolekasa	Hyvelspån
Tjettel, tjättel	Kittel
Pannekakebakare	Stekpanna med låga kanter
Brannřing	Trebent ställning för kokkärl över öppen eld
Fönste(r)t	Fönstret
Tininga, tinninga	Tidningen
Sturstoř	Pinnstol med ryggstöd
Stue(r)t	Styret, även ryggstödet
Skrålåda	Vid bouppteckning verktyglåda
Skåtepås, barepås	Fårskinnpås med ullen inåt, oklädd köttside synlig
Forepås	Pås att ha i släden vid långresa
Förskinn	Förkläde av skinn
Smôřjebuřk	Burk med olja eller fett
Fjåřa	Stoppa korb, fylla, pressa i något i ett mindre utrymme
Päen	Pennan
Bessman	Balansvåg man höll i handen

Fô(r)sta	Förstugan, farstun
Sa(t)n	Finrummet

Vid matbordet

Dajoġ	Frukost
Merafta	Kvällsmat
Körkefalla-pôjka/ töser	Bakverk från Kyrkefalla, kringlor
Slinner	Blåbär
Kröser	Lingon
Krösamos	Lingonsylt
Skomakarbär	Blanka blåbär, man sa att ormar hade slickat på dem
Blåbukar	Odon
Sûjeġ	Sovel, animalier
Tissdassbulle	Fastlagsbulle
Sjinnatrût	Korvullar som gjorts av korvsmet som inte gått åt, blivit över
Tretår, krusetår	Ibland skulle det krusas
Paff	Änglamat, grädde, krossat bröd och eventuellt bär
Surmjôġk	Filmjôġk
Petäter, betäter, knoġer	Potatisar
Kôrv	Korv
Karamellestrut	Karamellstrut
Knaler	Småkakor, torra
Sputtebär	Körsbär, klarbär
Skåtebetäter	Potatis kokta med skalet
Äpplåsôpper	Torkade små äppelklyftor
Själler, själlt	Tunn, svagt, kunde gälla välling, soppa, kaffe
Fatakaffe	Påtår av kokkaffe dracks ofta på fatet

Ordstäv, ramsor och uttryck

Aprillasnö ä fårajö

I da skiner soġa se dä skvätter på väggera

Fûtjer du diket så kommer du hem

Ransberga kâra å Körkefalla hâġa

En gång bte skam arger – dä va när han bar staver

En gång grät skam - dä va när han bar staver

Allting har en änne – kôrven den har två, pannekaka har ingen – den går ôt ändå

Sell å petäter ä lögn att ja äter men petäter å sell dä äter´a så möe ja vell

Håhå jaja, i denna våġa, svarta strumper å hût för häġa

Slint, slant, tjufemöring

Mä långa arma å go veġje kommer en långt

Dä ä ente svårt å köra bil i Götebôrg, bara en fåkar

Dit kärleken drar får krôppen lonka (lunka)

Ja vänner baken te, då ä dä ente falit, sa spränga(r)n

Håhå, jaja du tonga vâł sum så min ongdóm pressat, toj bôrt min goe kâr å la en
 sten i sôffa, sa den nubtevena änka
 Gammel summ gâta å ett stöcke ut på gå(r)n
 Skråa har allti tur
 På höstmarken řegna dä så möe att dä geck upp te skosnörehûłå
 Dä va ingen gläje mä den sôrja, sa käringa summ grät ve fel grav
 Orning å řea, pänga på freda, fruntimmer på lörda å pänga förstörda
 Kljar dä på föggen biter löppera ojämnt
 Gu jeve ja låje, sa käringa summ satt på sängkanten
 Umm ja vore hemma å hemma vore hâr, umm sänga va bäddater å ja låje där
 Later dräng bär se hellre i spräng än går två gånger
 Skara, Vara, Skövde, Hjo där summ alla stöllar bo
 I den stora staden Hjo där alla skälmar bo, där fanns e ärlig mänska å han staf e ko
 Skövde, Skövde – stan summ ingen behövede
 Å kurs i all sin da ä han döer, ja vesste ente ens han va sjuker
 Umm stubben bär hatt Annersmässe natt pinkar Anna i Annersa hatt
 Umm Anders braskar – juten slaskar
 Får´a öxa skarper å såja vasser, så såjar å kluver´a så möe ja hinner
 Har en fått skam i båten får en řo´n ilann
 När en så flötta blir dä så möe se en blir änna řälöser
 När soła skiner på västermô(t)nera blir de řegn enna kväll
 Vattent řenner ôt not i Tia (åna)
 Hönebo hólme, Kårtôrpa sten å Vársåsa ren, ä di řikaste plassera i Skarbôrgs len
 En sa ente gråta över spellder mjölk

Ja har täckfat å så dä grönnar mä arbete	Jag orkar inte arbeta så mycket numera
Umm Gu vell å skora hólle	Om Gud vill och skorna håller
Nu svischar du ente änne på pänga.	Nu slösar du inte bort pengarna
Har du hunne bunne hunn?	Har du hunnit binda hunden
Trô ente i dälpa, då sjocker du	Kliv inte i svackan, då sjunker du
Den summ veskar han ljujer	
den summ pôppar han sujer	Protest mot hemlighetsmakeri. Barnramsas
Va bruttlar du etter	Vad krånglar du för
Dä tövar ente	Det dröjer inte
Dä ä ingen hogne	Det är ingen mening
Fûtja mä snoen	Följa med hopen
Ä dä nôtt fatt	Är det något särskilt
När dä vell se	När det går bra
Ente göra se öen	Inte göra sig utan
Nu har noj våłå hint me	Nu har nog världen hunnit ifatt mig
Nu tur dä	Nu räcker det
Va heller summ	I alla fall, ändock
Dä summ hafs dä skafs	Det som används slits
Kåra kan ente ře se själva	Karlarna klarar sig inte själva

Va sa en häva på dä för
Här så du få en tölvskeilling
På måndag (el. annan dag) åttedar...
Flu på de
Tocka på de
Hälta-hälta
Dä grönner mä arbete
Pegger å hurker
Dä va sje(t)ne dä
Sistlidna mars (eller annan månad)
Dä va inga bekömmer
Vi va sta å titta
Dä geck skaplit i alle fall
Dä va ett pell
Allt va tuja håller
Två näva i samma fôv
Hallibrasch
Summ gött va le dä
Lika gött va dä
Å vesst ente då
Fattigdomen, den hade di inom se
Vi så ha främmat på lörda
Skit i skinna, di äter far upp
Ta på de så du ente vârnar
Den vûtar ja ente
Dä häpar ente
Dä höppjar ente
Dä gjoŧe ja i jâns
Fästeman å möa, stûlpen å stöa
I snôrkastet
Jeckŧa på´n
Va i ställer te´t
Hönera sprala (sprâŧa) se joŧa fûk

Dä får bli summ de blir
Dä kvettar la
Allt va vi fådde
Han slänte ner te Tibro
Så pass te vida
Över se jeven
Vecka vi, ä dä du å dina lôpper?
Te vecka nôtta

T. ex. varför ska man skotta snö, den smälter ju
Här ska du få en tjugufemöring
En dag i den vecka som börjar om en vecka
Flytta på dig
Flytta på dig
Hälften av varje
Fordrar inte så mycket, även det räcker
Pigg och rask, frisk
Det var skillnad det
Den senast förflutna
Det var inga bekymmer
Vi for iväg och tittade
Det gick ändå ganska bra
Det var pillrigt
Allt vad man förmår, ofta om fart
För mycket av det goda
Oreda
Vi hade tur
Det var lika bra
Visst inte
De visste inget annat om
Vi har bjudit gäster
Mor till barnen vid grynkörv till middag?
Ta på dig så du inte förfryser
Den respekterar jag inte
Det är ingen brådska
Det brådskar inte
Det gjorde jag nyss
Retramsa om pojke och flicka lekte ihop
Alldeles för nära, inte långt borta
Lirka, kanske för att få loss
Vilken oreda ni ställer till med
Hönorna sprätte för att få in sand bland
fjäderna
Jaja, inget att göra åt
Bra vilket som
Allt vad vi orkade
Gjorde ett kort besök
Alldeles väldigt
Djupt olycklig
Vem avses, inte jag i alla fall
Varför skall vi göra det

Om sig själv och andra, egenskaper, företeelser och händelser

Skrabbedûna	Osympatisk kvinna
Bûslûns	Osympatisk man
Bångsturier	Bångstyrig, svårhanterlig
Ente buskabtûjer	Inte buskablyg, frimodig, rakt på sak
Dulven	Chefen, högsta hönset
På eget befa	Efter eget huvud
Vårecker	Tar stor risk
Stucken, snarstucken	Förargad, lättretad
Stakaåaker	Rak i ryggen, utmanande
Håmmar över möe	Vill göra allting
Ente sjogger	Inte skygg eller blyg, även orädd
Katier, ofta "Då va han ente katier"	Kavat, karsk
Spinketer	Smal, mager
Skrinner	Mager, mest om djur
Skrangfi	Lång gänglig, även negativt om t.ex. stege eller ställning
Skräckfeter	Sjuklig
Skral	Knapp, mindre bra, även om hälsan
Gfuppsken	Hungrig
Bra munnarea, munnavär	Bra talförmåga, kunde tala för sig
Säker	Skicklig, duktig
Slängder	Händig
Stuver	Styv, duktig, även litet mynt
Ente fånöttier	Kan mycket, användbar
Fåtabeter	Svår att göra till lags
Illavûe(r)n	Illavulen, inte så bra, även om hälsan
Vûe(r)t	Välformat
Hånnavûe(r)n	Lätt att använda, passar bra i handen
O(r)nar å arbetar	Skötsam, flitig
Nosig	Uppstudsigt, uppkäftigt
Påfusier	Påflugan
Änna kommen	Förlägen
Leabrûten	Har träningsvärk, svepskäl för att slippa arbete?
Skaelter	Skallig, hårlös
Gåfbon, gåfbossa	Grannarna
Smâfa, brattla	Prata mycket
Smâfe-bratt/tratt	Pratkvarn
Murrfar	Morfar
Murrmor	Mormor
Hefe, pøjke, gösse	Pojke
Skånkera, skånkera	Benen
Vesen	Vissen, hängig
Åpen	Krävande, påträngande

Däven
Hunner hunn har´n
Vår hõlls di
Manfõlka
Okõstig
Stõelter
Dä har ja ûj (ujj) hemma´ve
Dä gör summa
Dä gjoþe han i ni
Dur, durbar
Han ga´t te en sôn
I våte mä
Skrõmmer bra
Veppþa ihop´et
Herar
Grepnäve

Füller gättning
Tjöver se, kôvnar
Blaskit
Marken
Förvâ(r)nater
Vinner
Sûpen, füller
Hökfâti
Sjetier
Brôte
Knögglit
Fôrveten
Tvärdrarj
Va du jevvþar
Faþas ente onga
Drûsa ikõll
Bløker i suna
Vänta mäna
Ta en klõnk te
Du ä ente te måtes
Va du ä eþaker
Va du snägglar
Ja blø försenater
Kõlse, bõlse
Sjetaktier
Rûssa, rûssen
Danska, dansken

Fuktig, ruggig, kulen
Hurudan hund har han
Var är de
Männen
Känsla, inte bra, även ovig, stel
Stollig, tokig, även sinnessjuk
Det har jag också hemmavid
Det gör en del (sömliga)
Det gjorde han medvetet (av elakhet)
Dyr, dyrbar
Han gav det till en son
Inblandat, tillsammans med
Fyller bra
Vik ihop det, inte så noggrant
Ragglar
Mängd man kunde ta med en näve eller två
mot varandra
Så mycket man kunde ta med händerna
Storknar
Vått, vattnigt
Marknaden
Allmänt om nedkylning, även förfrusen
Skeve, sned
Onykter
Högfärdig
Smutsig, lite mer än vanligt
Bråte
Ojämnt
Nyfiken
Korsdrag
Tuggar noga, idisslar
Bråka inte ungar
Ramla, snubbla
Blek i ansiktet
Vänta medan
Ta en klunk till
Någon är inte nöjd med dig
Vad du är ilsken, sur
Vad du pratar
Jag blev försenad
Trassel, om linor, trådar, snören
Inte så noga med hygien
Ryssarna
Danskarna

Ötörpalöcka
Môsabusa
Tjôti
Surrver
Vekeveller
Strûk igång mä
Fjälla
Tébären

Sânt vi gör

Ble ve
Blädde
Börtbfinna
Drûschla
Söckla
Knôka, trôka
Far ätter
Tjoa, hojja
Snecke
Di slûr ihjät uss
Sjuva
Skuffa
Ëe ut´et i hûvet
Hunnt mä´t, hunnt´et
Falléra
Lägga stupe
Trask, trûsket
Damp
Mextrar
Bju te
Flötta
Flacka fûnt
Drûsa, dêlpa
Skräppa, skrävta
Dolar
Bûsa på
Harska se
Kullta
Iddes ente
Grunna på
Setta skreffle
Stå föcken
Hissna

En lycka, liten åker nära Ödetorpet
Dammiga arbetare från torvströfabriken
Tjatig
Slarver
Har inte reda på vecka eller veckodag
Påbörjade
Fästmö, även allmänt om flickor
Händelser

Blev vid, övertog genom köp eller annat
Vände sidor i bok, även vek undan, letade efter
Gömma, dölja
Spilla
Cykla
Trycka, pressa på
Letar efter, även söker i minnet
Ropa, påkalla uppmärksamhet, även väsnas
Snickerier
De slår ihjäl oss
Skjuta på, flytta
Flytta undan, knuffa
Tänka igenom
Hunnit med det, hunnit det
Misslyckas
Lägga upp och ner
Tröskade, tröskat
Ramla ner, falla handlöst
Mixtrar, grejar och donar
Anstränga sig
Flytta
Resa utan mål, byta jobb ofta
Spilla, även gå omkring onyttig
Skryta om sig själv eller andra, t.ex. barnen
Kramas, kelas
Tränga sig fram
Klara halsen
Rulla, vända
Brydde sig inte, orkade inte, p.g.a. lättja
Tänka efter
Sitta med benen på var sin sida
Hålla ut, klara sig
Tappa andan, förvånas

Ord som dyker upp

Tudli

Ellest

Knöcklit

Knagglit

Sena

Förtrût

Abbas

I ara veka

Cedera

Vecket

Dronknat

Hullkar

Teminstingen

Umma

Dra ôt

Härôta, dêrôta

Uppôta, nerôta

Ivârarum

Annevsare

Annersâve

Knalt

Ente frackt

Vett' u

Di fleste

Ente lönnt

Unner tia

Vesst

Glar

Nöckater

Nôrstans

Halv' âen

Söcken, söckent

Nôn anner

En âen

Vanera

Pinkekurn

Prävetet, hûsst, 75-an

Fôlk

Levde

Sier

Sjuŕar

Ente oâven

Sleten

Tydlig

Eljest

Skrynkligt

Ojämnt

Sedan

Retade

Retas

I andra veckan

Sluta

Vilket

Drunknat

Uppsatta fågelbon, även källor

Åtminstone

Nära, intill, bredvid

Dra åt

Häråt, däråt

Uppåt, neråt

Då och då, ibland

Annorlunda

Orolig

Knappt, liten tillgång

Mindre bra

Vet du, du vet

De flesta

Det går inte, försök inte

Under tiden

Visst

Glad

Nyttjad, använd

Någonstans

Halvannan, en och en halv

Vardag, vardagligt, tråkigt

Någon annan

En annan, ofta jag själv

Vanorna

Pissoaren

Dasset

Folk

Levde, även väsnades

Sidor

Skyler, döljer

Ganska bra

Använd, om person: trött, förbrukad

Gôr-bra/möe, uschlit bra
Spôrt
Minnervecka

Utöver det vanliga
Spåret
Frivecka, sista veckan i oktober

Ord som förändras ersätts, förkortas eller skrivs ihop

Jobbat när Tengbe(r)ts

Jobbat hos Tengberts.

Tonger

Tung

Fördärvater

Fördärvad

Då sån

Då så

Hanses dröm

Hans dröm

I jämter

Jämte, bredvid

A, har´a

Jag, har jag

I

Ni

Ho, ha, hä

Jo, ja, nej

Hûrant va dä, hunnt va dä

Hurudant var det

Förmeddara

Förmiddagarna

Nättera

Nätterna

Dara

Dagarna

Åkôppfing

Avkoppling

Di vell bli å mä uss

De vill bli av med oss

Dä ä fråjan umm´et

Det är frågan om det

Sulle

Skulle

Ëredia

Duktiga, även stora

Hônumm

Honom

Dä ä bröra hanses

Det är hans bröder

Kåa

Kåda

Maâ

Maden

Dä gjoŧe ja ujj (ûj)

Det gjorde jag också, det gjorde jag med

Ho bann umm´et

Hon band om det

Ha mäs`se

Ha med sig

Va te ãess

Vara redo

Änna int´en

Ända intill honom, nära honom

Bönnera

Bönderna

Bonnabarn, bonnonga

Bondens barn/ungar

Ërektit

Riktigt

Vagna

Vagnarna

Mänska

Människa

Boŧ

Bord, även gård, hemman

Så ä dä seŧ´u

Så är det ser du

Höja hus

Höga hus

Frå

Ifrån

Hocken ä ho liker

Vem är hon lik

Secken finer knapp

Vilken fin knapp

Bräa va tekapåter

Brädan var anpassad till sin plats

Bjudde
Môrt
Förebû

Bjöd
Mörkt
Förebud, förvarning, omen

Personer, gårdar och platser i området

Fleckeper	Flicke-Per, hade många döttrar
Smör-Kal	Smör-Karl, förmedlade smör
Abela´Kal	Abels son karl
Fredrika´kala Stina	Fredriks barnbarn Stina
Gustava´kala Oskar	Gustavs sonson Oskar
Mamsell Hôppeskutta	En halt kvinna
Söster mi´s pôjk	En spelman i Ransberg
MonarkaNisse	Sålde och lagade Monarkcyklar
Brôtaleesa, Brôtalearn, Brôtalears Alfre	Bodde i Bråtaledet
Baltre	Balteryd
Ingelsbu	Ingelsby
Freggesbu	Friggesby
Kalsa	Karlshaga
Tôrse	Torsryd
Flôttebo	Flottebo
Vika	Byn Viken
Jubbre	Jubberud
Lerstûva	Lerstugan
Abramsrû	Abahamsryd
Ötôrpet	Ödtorpet
Kattemohäsa	Höjd vid Katebrunn
Sanfrida	En fastighet i byn Flottebo som namnats efter en tidigare ägare
Hermannna	En annan gård i Flottebo
Garvars	En fastighet i Tibro
Řûa	Rödjan, en plats i Grönhult
Kalsbôrj	Karlsborg
Götebôrj	Göteborg
Fallköping	Falköping

Anekdoter, historier och en dikt

Dä va e gammel skvallertant summ geck ikring på böjda å prata både umm den ene å den andre. Ho hade bara e tann å när ho kom igång geck tanna summ e sumaskinsnål.

Smör-Kal geck ikring i gåla å köpte upp smör summ han sen furrsla te Hjo å sålde dår. Han klaja över besvåra å få dit´et: "En får slåpa å dra å bära se arma kunne gå å på me."

De va ett par summ hade de rektit knalt. Frua försto noj att di ente hade` t så fett men ho velle bliinna ut`et lite när ho prata mä föfk: "Kal har tjuje skjorter på nettan när, se han feck legga i sänga när`a tvätta."

Kalssôn i Jubbre velle gärna titta in te granna å prata bôrt e stunn men på en del ställe bte han ente så gammel: " Den ene ella ut me å den andre sût ut me".

Dä va en dräng summ sulle jaja rôtter. Han va later å kanske ente så kvecktänkter men så här rapportera han: "När ja slajjet ihjäl den ja hõller på mä å två te, har`a slajjet tre."

Dä va en farbro ifrå Kalsa summ ble frååkter å tûjet. Di summ sto ente trösta`n: "Du får la köpa hunnbiljett å löpa ätter.

Redan 1926 gavs en bok ut som heter "Saga, sägen och folkliv i Västergötland". Författare var Johan Götling som också forskade mycket på den västgötska dialekten. En anekdot som påstås komma från Kyrkefalla är klassisk då den skämtar med människors dåliga hörsel. Den kallas i boken "Också ett samtal" och är återgiven som den skrevs:

"Gu da, Johan! Kunne dä stå te å få köpa ena skäppa ruj å dä?"

"Dä har a ingen å sälja."

"Va, sa du Johan? Tackar mjukast, dä va bra dä. Kunne ja få maelt-en mä? Å så um ja kunne få låna en säck uj?"

"Ja har ingen ruj hör du le."

"Ja tackar mjukast, dä va bra dä. Ja kan undra um Anna-Stina hade nun jäst å luta me få?"

"Du hörde le att ja ingen ruj har."

"Va sa du Johan - då kanske ja kunne få låna ena kruka mä då vore le så pass rart, för då finge Kattrina baka, för vi har inget brö te barna."

En dikt hittad på en vind i Mofalla i början av 1930-talet. Mofalla och Kyrkefalla var tätt förbundna i gamla tider. Tryckt i Västgöta-Bengtssons bok "Gamla västgötaord sällsamma tidsbilder":

"Ka`lsa (Karlshaga) varja,
Järe jetter,
Tibro svin,
Rudera rüttare,
Bäckara di stäckara,
Spännefalle skvaller hörs över aller
Attebu håra,
Svebröta knalla
Svekhulta män
di spelar så Årebo-käringera di dansar än"

Ord och uttryck hämtade från ISOF

Användandet av dialektala ord påverkas av det dagliga livet. Mycket har därför fallit i glömska beroende på förändrade förhållande i arbete och livsföring i helg och söcken. Det betyder inte att allt är glömt. På Institutet för språk och folkminnen (ISOF) finns hundratals nedteckningar från området som rör andra hälften av 1800-talet och längre tillbaka där det finns exempel på hur man formade orden i de förhållanden som då rådde. Mycket är knutet till trolldom och vidskepelse men det kommer inte med här. Mycket annat är iakttagelser knutna till almanackan och vädret och dess påverkan på vardagen, ofta i form av korta ramsor som var vägledande för hur man handlade eller vad som väntade.

”När björklöva var som musaöra” var det dags för vårsåd.

När ”såadräkta”, små trådar som spindelväv, lade sig på åkern under svalnande eftermiddagar på hösten var det dags för höstsådd

”Regnar dä Petrifäng (1 aug.) Regnar dä sju vecker i fläng.”

Eller ”Regnar dä Petrifäng bñr dä treveckerregn”.

Skörden skulle vara inne till Mickelmäss. (29 sept.)

”Bättre e gröner nek än e frûsen.”

Den 25 mars skulle man sluta använda lykta i stugan och ladugården.

”Den dan kom trana och bar ljus i säng.”

”Nu har ventern brûtet nacken å sek”, sa man när det knaka i knuta på vårvintern.

”Våroxen” kallade man den första dallrande luften över varma ytor på våren.

”Våroxen drecker” sa man.

”Ger Erik ax, ger Olof kaka.” (gäller råg)

”April och maj kall, fyller bondens lada all.”

”Mars med sett blida skägg, (dagsmeja) lockar onga ut frå vägg

April kommer mä sett skinn (nattfrost) å kör dûm in”.

Om barnen inte ”sätta” (lydde) skrämde man dem med att ”busen” kom och tog dem Det var underförstått att busen var ”Hornper”.

”Ställ” första lagret av neker i ladan. Lades lutande med stubben ner och axen upp

”Floa” nästa lager av neker som lades lutande med axen ner och stubben upp.

”Ställakanna” brännvin som gömdes i första ”ställen”. När man vid tröskningen återfann den, firades att tröskningen var avklarad.

"Vältekanna" om ett sädeslass välte vid inkörningen skulle kusken bjuda laget på brännvin.

"Lokatten" kunde man kalla den som ordnade säden i ladan.

"På långa fredda, så di ha struk men ingen medda."

Till åminnelse av Jesu lidande skulle de piska varandra på morronen, men bara inom familjen. Flera uppteckningar om detta. "Påskariset" skulle vara björkris.

När det "lust ut" för ett par (*tredje gången*) "hade di framlat ner från prediksto(t)n". Då kunde man uppvakta med ett par små kryckor och gratulationer.

"Goa" Det var åskan förr, för säkerhets skull undvek man att säga "åska".

"Vårfrudanshärddan" vårfrudagshelgen.

"Baggataska" brännvinsplunta.

"Köppa" slå blod.

"Kroka" bearbeta jorden med order.

"Paschaser" historier, verkliga eller påhittade.

"Det var e tös här, som va så hökfåli å kamma sek jämt. En söndag i körka kom skam och kamma´na så blon rann å både prästen å menigheten så´t."

"I Körkefalla bodde på 1850-tatt en f.d. soldat sùm hette Skarp. Han sulle en gång gå te nattvarden i Körkefalla körka. Men gektblûten som han var snava han i körketrappa och for på hûve in i körka. När han reste sek upp i körkegången igen sa han: "Ja ente kommer ja ofta, men när´a kommer kommer´a utå bare fåen"."

"Hogger du mek så blör ja," sa afa.

"Hogger du mek så dör ja" sa talla.

"Hogger du mek så sprakar ja på dek å dina barn," sa grana"

"Sön hon sa: "Ja vell gå hem."

Å då sa lammongen: " Får ja följa määä."

"Här är mera bla bla bla bla bla." sa baggen

Gamla gåtor

"Röt upp och tōpp ner, ser sof men ingen sūmmerda"

Istappen

"Brunt i bōtten och vitt i tōppen

Under tåcket gör det gōtt i krōppen."

Drickat

”Lyft på låret, ta isär håret, steck i där dä gapar.”

Vävning

”Lôet i fota fött i snoka
Står i sänga å vell i fôtk”

Moroten

Fyra hängare, fyra gängare, en dängare
två pekar i sky, två visar te by

Kon

Före som ett nysta mella som en säck
Ätter som en käpp

Kotten

Ocket å bocket å barkat å bett, i skojen ä dä hogget
I smia ä dä smitt, på fårakätten får dä si föa.

Karderna

Lapp, lapp, men ingen söm

Kålhuvudet

Går å går men kommer alri te dôfa

Klockan

Va ä dä summ går uppför bäcke å nerför bäcke å skär svarta skiver?

Plogen

Slutord

Det är naturligtvis omöjligt att få med alla språkliga egenheter i ett sådant här begränsat sammanhang. Ändå borde de vanligaste formerna av ord och uttryck vara infångade. Förhoppningsvis kan denna samling inspirera till ytterligare sammanställningar.

Lena Wenner på ISOF har bidragit med uppmuntran och korrigerat ambitionsnivån vad gäller att skriva ut ljudvärden. Holger Larsson har skrivit det mesta utav texten och även varit tonsättare. Det vill säga har tillämpat de specialtecken som utkristalliserats och skrivit ned de ljudvärden som gäller vid varje tillfälle. Conny Löfving har ställt samman ord och uttryck samt redigerat slutdokumentet.

Det här sammanställda är tänkt att presenteras för en bredare publik i en eller annan form. Helt eller delvis, skriftligt eller muntligt. Dokumentationen har åtminstone säkrat något av hur det kunde låta i trakten av Kyrkefalla och Ransberg i svunna tider, inte alltför avlägsna trots allt.

SUPPLEMENT

Ord som tillkommit efter studiecirkelns slut

Nöbedder	Nöbedd, svårövertalad
Läpalätter	Pratsam, även skvallrig
Törster	Törstig
Sullten	Hungrig
Mätter	Mätt
Dôfa	Dörren
Stibba	Frostfri förvaring av foderrotfrukter under halm och jord
Slabba	Mängd av poröst material, en slabba murbruk
Snörpa ihop/på munnen	Laga textilier slarvigt/ visa ogillande
Slû	Slå ner gräs med lie el. slåttermaskin
Ëiva	Verktyg för räfsning
Komocka	Avföring från nötkreatur
Tallar, tallig	Gödselbemängd päls, främst på lår och buk hos nötkreatur
Kalvatalle	Hårt sammanpressad ströbädd efter en eller flera kalvar
Floen	Gödselgången bakom uppbundna kreatur, även vattensamling
Lomma iväg	Gå på ett sätt som visar besvikelse
Tjuva	Högaffel
Slåpen	Gänglig, även hängig
Va fepplar du ätter	Försöker gör något med fingrarna utan att lyckas
Hogget summ stucket	Kvittar vilket
Sjuen	Behärskad ed

Uttryck och talesätt som tillkommit efter studiecirkelns slut

Umm stubben bär hatt Andersmässenatt, legger´n kvar te vaffeldasnatt.

”Dä summ fädda Hönebo frå inavef var lättvekta(r)n, se pöjka kom hemmifrå”.

E lita gumma frå Gäre feck ont i en fot, när ho geck te dokto(r)n tvätta ho bara den, men han velle se bägge.

”Ho ser så olöcklier ut. Har ho sålt smört å tappat bört pänga”?

Kal i Gräskäff hamstra bensin: ” Dä kvetter vår di bombar i Gräskäff, noj träffar di ett bensinfat.”

”Umm ente stå(t)tträ funnes sulle hele gå(r)n famfa ihop.”

Personer, platser och orter som tillkommit efter studiecirkelns slut.

Skeastan	I Fagersanna, har sitt namn efter tillverkning av väskedar
Kal i Gräskärr	Taxichaufför och känd profil med många anekdoter om sig

Tillagda ord vid återträffen med studiecirkeln den 11 november 2022.

OSORTERAT:

Böstar	Slår på t.ex. stängselstolpe med klubba
Baske me	Sanna mina ord, tro mej
Ja, bettra dä	Instämmande i ett viktigt, lite svårare beslut
Räent	Rännet, utrymnet över fähuset
Lankekaffe	Svagt kaffe
Ena kasa	Liten tunn bit, nästan alltid hyvelkasa
Řuř, řuřitt	Knöl. ojämnhet. Knöligt
Me	Mig
Lell	I alla fall, faktiskt
Näter	Nässlor
Si elle så	Hur som helst
Bařma,	Dricka fort
Kuřka	Kolka
Bravera	Skryta, överdriva
Säckasimme	Snöre att försluta en säck med. Ofta bindgarn från nek
Tjölse	Oordnat, trassligt snöre eller rep, även ståltråd
Tjedde	Pojke, ofta med innebörden rackarunge
Schava	Gå fort
Dä ljuste	Det lyste
Lankar	Går sakta
Skût	Sköt (inget sjeljud, s och k skall höras)
Skutt	Skott
Skútt	Hopp
Řöste	Skakade
Juřransřöstning	Julgransplundring
Driver lån ur gåte	Inte perfekt men kan ersätta något som saknas

Fram te Tibro, in te Skövde, ner te Hjo - Sättet att ange läget kan variera
En sa va umm se å kring se för å få nõtt i se å på se - Man måste vara om sig
och kring sig för att få något i sig och på sig.